

прынамсі апісальніцкіх прац нямала) праблему культуры славян. Распрацоўка яе паспрыяе стварэнню "Гісторыі літаратурнай эміграцыі славян".

Вельмі плённая работа Кангрэса навяла на роздум пра непазбежныя вынікі хранічнай недаацэнкі, з аднаго боку, і сацыялізацыі, з другога, гуманітарных навук у славянскіх краінах, перадусім – культуралогіі, мастацтвазнаўства, у тым ліку – навукі аб літаратуры, псіхалогіі, пра плённасць лінгва-літаратуразнаўчага, шырэй, культуралагічнага, комплекснага падыходаў. Магчыма, цікавым падасца колькасны паказчык: 33 краіны, удзельніцы кангрэсу, прапанавалі ад аднаго (Грэцыя, Грузія) да 60 (Расія) дакладаў па літаратуразнаўстве, фалькларыстыцы, культуралогіі. На другім месцы Польшча – 53, наступныя: Балгарыя – 43, Украіна – 40, Германія – 30, Чэхія, Славакія, Італія – па 20, Югаславія – 17, Харватыя – 13, Македонія – 4. Не ўсе з 17 заяўленых беларускіх дакладаў былі прачытаны, бо не ўсе навукоўцы змаглі прыехаць, але даклады тых, хто прыехаў, можна без перабольшання сцвярджаць, выклікалі зацікаўленасць, плённае абмеркаванне. Усе даклады беларускай дэлегацыі былі надрукаваны асобна, альбо у "Кантактах і дыялогах" (1998. №7). На вялікі жаль, аўтар аднаго, бадай, з самых патрэбных у год Міцкевіча дакладаў "Пан Тадэвуш" і "Новая зямля" або дзве ментальнасці аднаго архетыпу" У.Мархель нават не трапіў у праблематыку кангрэса.

Светлым вобразам Міцкевіча была сагрэта культурная праграма Кангрэса, музыкальная вечарына і тэатральны спектакль "Дзяды". Старадаўні і сучасны Кракаў яшчэ раз пераканаў нас, што гэта сапраўды ўніверсітэцкі горад, з асаблівай культурнай прасторай. А ўніверсітэт Ягелонскі ўключае традыцыі многіх еўрапейскіх народаў ва ўніверсум сусветнай Духоўнасці. Пакідалі мы гэты, не чужы для нас, горад з пачуццём вялікай удзячнасці да арганізатараў кангрэсу, польскіх калег, з радасцю за буйны росквіт, сапраўдны рэнесанс, сучаснай польскай гуманітарнай навукі, і менавіта філалогіі, з цікавымі кніжкамі, якія шчодро дарылі ў час работы кангрэсу, з новымі ідэямі і надзеяй, што, магчыма, не так далёка той час, калі і Беларусь стане краінай-арганізатарам чарговага Міжнароднага кангрэсу славістаў.

I.V.Шаблюўская

## МОВА – ЛІТАРАТУРА – КУЛЬТУРА

Лінгвістычныя сустрэчы на філалагічным факультэце Белдзяржуніверсітэта ўжо сталі добрай традыцыяй. 22–23 верасня 1998 г. тут знайшлі гасцінны прытулак удзельнікі міжнароднай навуковай канферэнцыі "Мова – літаратура – культура". Значнымі былі не толькі праблемы, прапанаваныя для навуковага абмеркавання, але і гістарычна-культурная нагода, не менш значная для вялікай сямі беларускіх філалагаў: 55 гадоў таму (!) на станцыі Сходня Маскоўскай вобласці аднавілася дзейнасць Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, а разам з ім і кафедры беларускай мовы і літаратуры. Таму ўзгаданая на пленарным пасяджэнні (даклад У.М.Лазоўскага) імяны К.М.Міцкевіча (Якуба Коласа), Я.Ю.Лёсіка, П.А.Бузука, І.В.Воўк-Левановіча, Ц.П.Ломцева, М.І.Жыркевіч, М.Р.Ларчанкі, Л.М.Шакуна, Л.І.Бурака і інш., з кім звязана гісторыя і беларускай лінгвістыкі, і кафедры беларускай мовы і літаратуры (а з 1956 г. самастойных навукова-метадычных адзінак), арганічна спалучаліся з сучаснымі мова- і літаратуразнаўчымі праблемамі.

У пэўнай ступені яны былі вызначаны ўжо на пленарным пасяджэнні ў дакладах вядомых навукоўцаў: "Сучаснае беларускае літаратуразнаўства на пераломе" (А.А.Лойка), "Аб беларускай філалогіі ў Польшчы" (А.Смулкова), "Усходнеславянская міжлітаратурная супольнасць як сістэма" (В.П.Рагойша), "Біблейскія архетыпы і хрысціянскія матывы ў беларускай літаратуры: XIX–XX стст." (У.У.Конан), "Беларуская літаратурная мова: паміж *slavia orthodoxa* і *slavia latina*" (А.Я.Супрун) і інш. А далей знайшлі свой лагічны працяг у рабоце шасці секцый: 1) Беларускі лінгвакультурны феномен. Намінацыя. Камунікацыя; 2) Структурна-нарматыўная дынаміка мовы і стылістычная палівалентнасць; 3) Нацыянальны вобраз свету ў прыгожым пісьменстве; 4) Беларуская літаратура і сусветны мастацкі вопыт; 5) Міф – фальклор – літаратура; 6) Методыка выкладання мовы, літаратуры, рыторыкі.

Агульныя тэндэнцыі пошукаў новых напрамкаў лінгвістычнага даследавання, якія адпавядаюць сучасным патрабаванням ведаў у гэтай галіне, праявіліся ў выплунні для абмеркавання групы дакладаў, аб'яднаных праблемай узаемадзеяння культур. Дарэчы, гэта характарызуе не толькі работу асобнай секцыі – круглага стала "Моўны дыялог культур і праблемы кантрастыўнай лінгвістыкі". (Вось толькі некаторыя з дакладаў: "Аб пераходным характары беларускага сінтаксісу" (С.М.Прохарава), "Праблемы культуры мовы ў Беларусі і Балгарыі" (Надка Нікалаева, В.М.Ляшук), "Этнакультурныя і моўныя трансфармацыі нацыянальнай карціны свету ў пераходах беларускай паззіі на балгарскую мову" (Л.Р.Супрун-Бялевіч, Красімір Іваню) і інш.) Праблема лінгвакультурнага феномена – адлюстраванне ў мове нацыянальнай карціны свету, яго мадэлі, вобразы, трансфармацыі духоўнай культуры чалавека і духоўных магчымасцей нацыі, этнічнай свядомасці, нацыянальнага менталітэту, рэцэпцыі здабыткаў сусветнай культуры (І.Ф.Штэйнер, Л.І.Сямешка, М.С.Патрэба, В.П.Трайкоўская, А.А.Радзевіч, А.У.Міхайлава, А.І.Бельскі, В.М.Стральцова, С.Д.Малюковіч, І.І.Крук і інш.) – дамінавала ў дакладах і паведамленнях (а ix – з Мінска, Магілёва, Брэста, Гродна, Гомеля, Наваполацка, Варшавы, Масквы, з Балгарыі, Славакіі – было заяўлена каля 170) большасці удзельнікаў навуковай канферэнцыі. І гэта зразумела, бо ўсёдакладнае сябе часткай нацыянальнай культурнай прасторы, "укараненне" ў тэкст (а культура, па сутнасці, ёсць тэкставая дзейнасць) і рэпрэзентацыя асобы праз яго ўраўнаважваюць чалавека са светам. Сёння гэта, як ніколі, важна і надзённа, што яшчэ раз пацвердзілі ўдзельнікі міжнароднай навуковай канферэнцыі "Мова – літаратура – культура".

Мы гаворым: "Да сустрэчы! Да наступнай канферэнцыі!". А філфак заўсёды рады і гасцінна сустрэне ўдзельнікаў будучых навуковых нарад.

A.A.Радзевіч